

Activitats per a la lectura del *Llibre de les bèsties*

La intenció d'aquestes activitats és facilitar als alumnes i les alumnes la lectura d'aquesta adaptació del *Llibre de les bèsties*.

Per a això, al principi i al final s'inclouen unes fitxes amb preguntes de caràcter general sobre l'obra, l'època o l'autor.

La resta de les fitxes es componen d'activitats específiques (de comprensió, anàlisi i expressió), relacionades amb el contingut de cada una de les parts d'aquesta obra.

Índex

Abans de la lectura	3
Durant la lectura	11
Prefaci	12
I. L'elecció del rei	13
II. Els consellers del rei	14
III. La traïció de la Guineu	15
IV. La Guineu esdevé la portera del rei	16
V. Els missatgers del Lleó al regne dels homes	19
VI. La batalla del Lleopard i la Pantera	22
VII. La mort de la Guineu	24
Després de la lectura	25
Solucions i suggeriments	29

Activitats
Abans de la lectura

ABANS DE LA LECTURA: PREGUNTES GENERALS

Nom i cognoms:

Curs: Data:

6 Abans d'iniciar-te en la lectura del *Llibre de les bèsties*, llegeix l'apèndix i respon aquestes preguntes sobre el seu autor:

a) Qui és?

b) A quin segle va viure?

XII

XVIII

XIII

XXIII

c) En què es diferencien el Ramon Llull d'abans i el de després d'haver complert trenta anys? Quina experiència va provocar-li un canvi tan profund?

d) Per què buscava entrevistar-se amb prínceps i papes?

ABANS DE LA LECTURA: PREGUNTES GENERALS

Nom i cognoms:

Curs: Data:

e) Què és l'Art lul·liana? Quin objectiu tenia?

f) Què vol dir que aquesta art és de tradició franciscana?

g) Creus que Llull era crític amb el poder de l'Església? Per què?

h) Quines són les seves obres més importants?

ABANS DE LA LECTURA: PREGUNTES GENERALS

Nom i cognoms:

Curs: Data:

7 Respon les preguntes següents:

a) A quina altra obra pertany el *Llibre de les bèsties*?

b) Com es diu el protagonista?

Evast

Felip

Blanquerna

Fèlix

c) Quins dos significats té el terme *meravellar-se* en aquesta obra?

d) En la introducció, es diu que el *Llibre de les bèsties* té l'objectiu de definir la faceta política en els humans. Què és la política?

8 Entra en la web <http://quisesthullus.narpan.net>, del Centre de Documentació Ramon Llull de la Universitat de Barcelona, i visita el subapartat «Figures complementàries de l'Art», que trobaràs en l'apartat «Repertori d'imatges», una mostra de la complexitat de la ciència i el pensament de l'autor.

9 Abans de llegir cada capítol del llibre, consulta l'apartat «Introducció» per saber què es tracta en cada un i en quins detalls t'has de fixar.

Activitats
Durant la lectura

DURANT LA LECTURA: PREFACI

Nom i cognoms:

Curs: Data:

PREFACI

- 1** En la literatura, hi ha un tòpic anomenat *LOCUS AMOENUS*. Esbrina en què consisteix i digues si Llull l'ha utilitzat en aquesta obra.

- 2** En Fèlix s'alegra molt de trobar-se dos homes que pertanyen a l'orde dels Apòstols. Per què? Quines característiques destaca d'aquesta comunitat religiosa?

- 3** Quina informació important transmeten els dos pelegrins a en Fèlix?

DURANT LA LECTURA: L'ELECCIÓ DEL REI

Nom i cognoms:

Curs: Data:

L'ELECCIÓ DEL REI

- 1** Quina problemàtica es planteja a l'hora d'escollir el Lleó com a rei?
Queda demostrada més endavant? Quan?

- 2** Per quins dos motius el Lleó és escollit finalment rei?

- 3** En aquest capítol, hi ha una primera crítica cap a l'ésser humà.
Quina?

DURANT LA LECTURA: ELS CONSELLERS DEL REI

Nom i cognoms:

Curs: Data:

ELS CONSELLERS DEL REI

1 Segons el Lleó, quins són els perills més grans d'un govern que pren males decisions? Què demana per evitar-los?

2 A l'hora de triar els consellers, es produeix una nova discussió perquè cada candidat té algun defecte que cal considerar. Destria quin problema té cadascun i indica a quina solució s'arriba.

DURANT LA LECTURA: LA TRAÏCIÓ DE LA GUINEU

Nom i cognoms:

Curs: Data:

LA TRAÏCIÓ DE LA GUINEU

1 Què disgusta enormement la guilla? Per què es pot considerar aquest capítol un punt d'inflexió en la història?

2 La Guineu procura convèncer l'Elefant que el rei i el consell seran una font de problemes per als animals herbívors i que ella té la solució per evitar-los. Tanmateix, l'Elefant no acaba de refiar-se de la proposta que li fa la Guineu i, per això, tots dos van intercanviant-se contes per persuadir l'altre. Reescriu aquesta escena en forma de diàleg amb frases entenedores que sintetitzin el que realment s'estan dient.

DURANT LA LECTURA: LA GUINEU ESDEVÉ LA PORTERA DEL REI

Nom i cognoms:

Curs: Data:

LA GUINEU ESDEVÉ LA PORTERA DEL REI

- 1** Relaciona el conte que la Guineu explica sobre un ermità i un rei amb el discurs que el Lleó fa als seus súbdits en el capítol 2.

- 2** Què vol dir la Guineu al Lleó quan explica la història del joglar i el seu tambor?

DURANT LA LECTURA: LA GUINEU ESDEVÉ LA PORTERA DEL REI
Nom i cognoms:
Curs: Data:

3 La Guineu i la Serp s'expliquen històries per debatre davant del rei si l'astúcia i l'enginy són la clau per vèncer qualsevol dificultat. Què explica cada una? Qui acaba guanyant la discussió?

4 Què pretén realment la Guineu en introduir el Bou a la cort?

Nom i cognoms:

Curs: Data:

5 Quina visió dóna el Bou dels humans?

6 Què proposa la Guineu i amb quina excusa?

7 Quin èxit aconsegueix la Guineu en aquest capítol?

DURANT LA LECTURA: ELS MISSATGERS DEL LLEÓ AL REGNE DELS HOMES

Nom i cognoms:

Curs: Data:

ELS MISSATGERS DEL LLEÓ AL REGNE DELS HOMES

1 Per què el Lleopard explica als altres la història de la cortesana i la dona de l'hostaler? Què pretén retratar?

2 La primera presentació del rei d'aquesta ciutat és negativa. Com la presenta Llull? Què aconsella per donar validesa a una opinió?

DURANT LA LECTURA: ELS MISSATGERS DEL LLEÓ AL REGNE DELS HOMES

Nom i cognoms:

Curs: Data:

3 Quina gran contradicció detecten en el rei durant el banquet?

4 Quin altre problema expressa el plor de l'hostaler?

Nom i cognoms:

Curs: Data:

5 Han tret, els missatgers del Lleó, cap benefici per al seu poble? Justifica la resposta.

6 Al final d'aquest capítol, es pot comparar el rei Lleó amb el rei humà? Per què?

DURANT LA LECTURA: LA BATALLA DEL LLEOPARD I LA PANTERA

Nom i cognoms:

Curs: Data:

LA BATALLA DEL LLEOPARD I LA PANTERA

1 Per què es pot afirmar que el rei Lleó actua com un mal rei i com un covard?

2 Per què la Pantera accepta barallar-se amb el Lleopard? Quina reflexió vol transmetre Lull amb aquesta decisió?

DURANT LA LECTURA: LA BATALLA DEL LLEOPARD I LA PANTERA

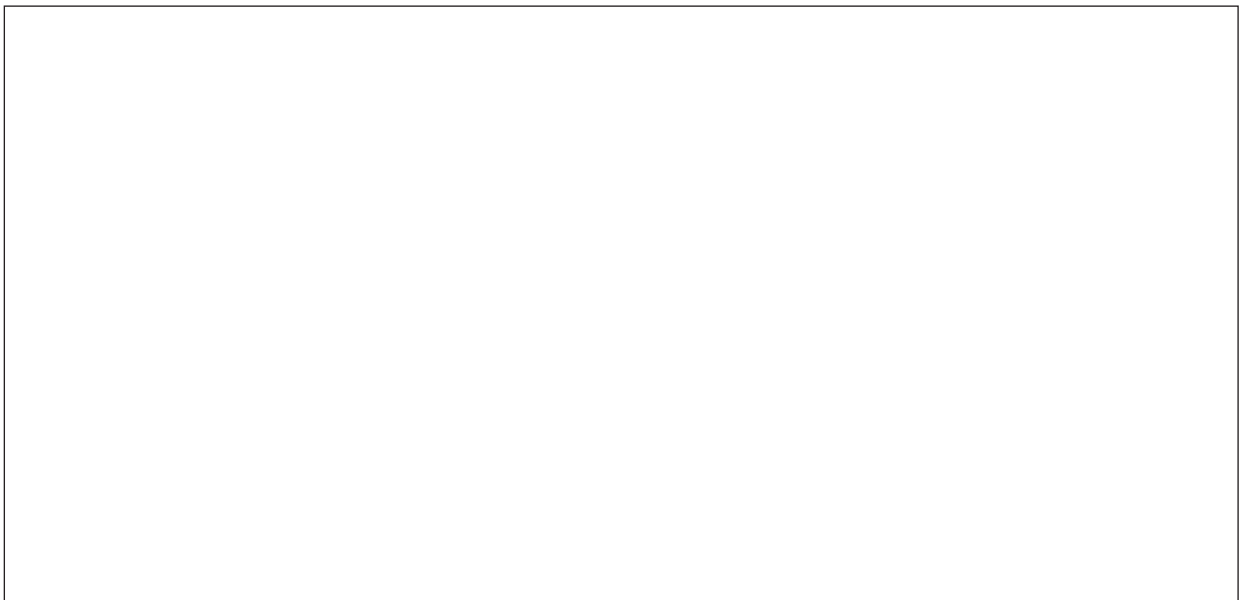
Nom i cognoms:

Curs: Data:

3 En aquest capítol, la Guineu aconsegueix una victòria absoluta. Per què?

4 Ara que ja ha aconseguit tot el que volia, la Guineu recorda un deute que pot posar en perill el seu benestar. De quin deute es tracta?

5 La Guineu és un personatge molt manipulador. Dibuixa com te la imagines, però procura que la seva expressió reflecteixi aquest aspecte del seu caràcter.

DURANT LA LECTURA: LA MORT DE LA GUINEU

Nom i cognoms:

Curs: Data:

LA MORT DE LA GUINEU

1 Per què l'Elefant traeix el pacte que havia fet amb la Guineu?

2 Els testimonis del Paó i el Conill són clau en el desenllaç. Quina por ha vençut, la que senten cap a la Guineu o la que senten cap al Lleó? Per què?

3 Quina és la lliçó final del llibre?

Activitats
Després de la lectura

DESPRÉS DE LA LECTURA: MÉS PREGUNTES GENERALS

Nom i cognoms:

Curs: Data:

- 1** Com *Les mil i una nits*, el *Llibre de les bèsties* és un narració que inclou nombrosos contes. Compta quants n'hi ha i compara l'estructura dels dos llibres.

- 2** Una altra de les fonts que Ramon Llull va tenir present a l'hora de redactar el *Llibre de les bèsties* va ser el *Roman de Renart*. Busca'n informació i escriu què té en comú amb l'obra de Llull.

DESPRÉS DE LA LECTURA: MÉS PREGUNTES GENERALS

Nom i cognoms:

Curs: Data:

3 La font més important en què es va inspirar Llull per a bona part dels contes va ser l'obra *Calila e Dimna*, de la tradició àrab. A la vegada, aquesta obra recollia alguns contes d'un llibre escrit en sànscrit anomenat *Panchatantra*.

Entra en la pàgina web que t'indiquem més avall i llegeix aquests contes de *Calila e Dimna* traduïts al castellà antic: «La vulpeja y el tambor», «La garra, las truchas y el cangrejo» i «La rata cambiada en niña». Fixa't en les similituds que hi ha entre aquests contes i alguns del *Llibre de les bèsties*:

<http://www.ciudadseva.com/textos/cuentos/otras/calila/calila-i.htm>

4 Respon aquestes preguntes:

a) Quin concepte té, Ramon Llull, dels governants?

b) Creus que la gent d'avui dia té més bon concepte dels representants del poder? N'has sentit cap crítica? S'assemblen les crítiques del segle XIII a les del segle XXI?

DESPRÉS DE LA LECTURA: MÉS PREGUNTES GENERALS

Nom i cognoms:

Curs: Data:

- 5 En el capítol 5, Llull destaca com d'important és la imatge que una ciutat dona quan acull un visitant estranger. Observa els accessos a la teva població i valora les primeres imatges que en reben els visitants.
- 6 Per grups, il·lustreu el conte que us hagi agradat més i, després, feu una exposició per a la resta d'alumnes del centre.
- 7 Per grups, trieu un dels contes del *Llibres de les bèsties* i representeu-lo.
- 8 Mira l'adaptació cinematogràfica en dibuixos animats del llibre *Rebel·lió a la granja*, de Georges Orwell, una novel·la al·legòrica protagonitzada per animals i una gran crítica política que podeu veure en aquesta pàgina web:

<https://www.youtube.com/watch?v=zi-knIfZgHs>

Després, feu un debat i compareu aquesta obra i la de Llull.

- 9 Per grups, prepareu un debat a l'aula sobre un tema que us motivi. Trieu el tema i dividiu-vos entre els qui hi estiguin a favor i els qui no hi estiguin. Prepareu els arguments durant una setmana i defenseu la vostra opció mitjançant faules que conegueu o contes que inventeu per a l'ocasió. El dia del debat, rebateu l'opinió dels vostres companys i companyes amb l'ajut d'aquests relats. En trobareu exemples en aquestes pàgines web:

<http://www.xtec.cat/~averges3/segon/segon.htm>

<http://ca.tales.land/view.php>

Solucions i suggeriments per resoldre
les **activitats** per a la lectura del
Llibre de les bèsties
Ramon Llull

ABANS DE LA LECTURA: PREGUNTES GENERALS

- 1 Fes memòria dels contes que t'explicaven de petit. En quins sortien animals com a protagonistes? Quins trets humans tenien? Allixonaven sobre el món dels animals o sobre el món dels humans?**

Resposta oberta a partir dels contes que recordin (si hi ha alumnes que no coneixen alguns dels contes, és un bon moment per treballar l'expressió oral i fer que se'ls expliquin els uns als altres per tal de recollir un imaginari comú). Probablement, sortiran els contes *La caputxeta vermella*, *Les set cabretes i el llop*, *El gat amb botes*, *Els tres porquets...*, que en bona mesura tenen animals com a protagonistes. Allò interessant és veure l'actitud humana que representen i el missatge que el conte transmet i també el fet que aquest vol prevenir l'infant sobre els vicis de la societat humana adulta o inculcar-li'n les virtuts.

- 2 En el diccionari trobem diferents termes per referir-nos a històries breus, com ara *conte*, *faula*, *rondalla*, *apòleg*, *exemple*... Explica breument en què consisteix cada un d'aquests conceptes i digues si algun dels termes en cursiva és hiperònim dels altres.**

La faula presenta animals com a protagonistes, encara que el món que es vol descriure és sempre l'humà (les faules més conegudes són les d'Isop).

La rondalla, sempre anònima, i amb trames molt simples, fa servir prototipus universals com a personatges.

Per la seva banda, l'apòleg ve de la tradició oriental i va derivar en les paràboles bíbliques, els exemples llatins i medievals i les màximes clàssiques i modernes. Un dels apòlegs més famosos és *Calila e Dimna*, que va tenir una forta influència en Lull.

Finalment, l'exemple és qualsevol ficció narrativa construïda per demostrar alguna teoria en un discurs de caràcter didàctic o moralitzant (potser n'hauran llegit algun del llibre *El conde Lucanor* en l'assignatura de Literatura castellana).

Així doncs, el terme *conte* seria l'hiperònim de tots els altres, ja que defineix el gènere de relat breu que juga amb l'efecte de la intensitat del missatge.

Podeu consultar les definicions de cada una d'aquestes nomenclatures en aquestes pàgines web:

<https://ca.wikipedia.org/wiki/Conte>

<http://www.xtec.cat/~averge3/segon/altres/isop.htm>

<https://ca.wikipedia.org/wiki/Rondalla>

<https://ca.wikipedia.org/wiki/Apòleg>

https://es.wikipedia.org/wiki/El_conde_Lucanor

Convidem l'alumnat a reflexionar sobre el fet que un missatge transmès mitjançant un conte (que crea empatia amb els personatges i reviu sensacions) és més impactant que no pas un consell directe. Així, pot ser més efectiu explicar a un

infant el conte de la caputxeta vermella que alertar-lo directament sobre el perill d'escoltar els desconeguts. Així doncs, per la voluntat de distreure i per l'efectivitat del missatge que es vol transmetre, el conte és una de les tradicions literàries més antigues i que ha ocupat un lloc destacat en la tradició oral des de temps ben antics.

3 Alguns contes d'origen oriental, com *Alí Babà i els quaranta lladres*, *Aladí i la llàntia meravellosa* o *Les aventures de Simbad*, formen part de la nostra tradició. Investiga d'on provenen aquests contes amb l'ajut del nom *Xahrazad* i explica-ho a continuació.

Els tres títols i el nom *Xahrazad* remetent al llibre *Les mil i una nits*, una gran obra de la tradició oriental que explica la màgia del conte. L'obra narra la història d'un soldà que mata la seva esposa després de trobar-la al llit amb un altre home. A partir d'aleshores, decideix passar cada nit amb una noia verge del seu regne i matar-la l'endemà quan despunta el dia. Quan arriba el torn de Xahrazad, la noia explica un conte al monarca, però deixa el final en suspens quan arriba l'albada. D'aquesta manera, durant mil i una nits l'heroïna manté l'atenció del rei i evita, així, que l'executin.

4 En el *Llibre de les bèsties* hi ha un lleó, una guineu, un cavall, un bou, un ós, un lleopard, una pantera, una serp, un llop, un gat, un gos, un elefant i un boc, entre altres animals. Explica quin comportament tenen aquests animals a la natura i quines actituds els atribuïm normalment i valora si aquestes actituds estan justificades.

Novament, deixeu-los que s'expressin: han vist prou pel·lícules i han escoltat prou contes com per poder atribuir diferents trets a cada animal.

El lleó és l'animal més fort de la selva perquè no té depredadors; per això, normalment és considerat el «rei» de la selva, ja que ostenta el poder sense gaires dificultats.

La guineu és un dels animals més temuts pels pagesos, perquè sap esquitllar-se de nit a les granges per caçar les seves preses. Gràcies a aquesta qualitat, se la considera astuta i enginyosa. Podeu consultar la riquesa de l'imaginari sobre aquest animal a l'edat mitjana en aquesta pàgina web:

<http://www.xtec.cat/~averge3/segon/guilla/medieval.htm>

El cavall s'associa normalment a l'elegància, tot i que també els humans l'han utilitzat per transportar càrregues, arrossegar arades o com a mitjà de transport.

El gos s'associa a la fidelitat i el gat, a la independència (en el relat, se'n destaca la qualitat de felí i, per tant, se'l compara amb el lleó).

La serp també s'associa a l'astúcia perquè té la capacitat d'esquitllar-se i d'atacar sense ser vista. S'hi afegeix tota la connotació negativa que se li ha atribuït des de la Bíblia.

L'elefant és considerat un símbol de saviesa en les cultures asiàtiques i és conegut per la seva memòria i intel·ligència. Els exemplars adults sans no tenen depredadors.

El boc és el mascle de la cabra. Podeu aprofitar per explicar-los l'origen del nom del famós mercat de la Boqueria de la Rambla de Barcelona, també anomenat de Sant Josep, que en els orígens acollia tot de corrals de cabres dels carnissers. Als peus d'aquests corrals s'instal·laven les taules de venda de carn de cabra o de boc.

La segona part de la resposta és oberta.

- 5 En les nostres tradicions populars i cercaviles, els animals, tant si són reals com fantàstics, hi són ben presents. Busca informació sobre el bestiari festiu català i, amb els companys i companyes de la classe, guarniu l'aula amb algunes imatges de les bèsties més famoses per tal d'ambientar l'espai on gaudireu de la lectura del *Llibre de les bèsties*.**

En les festes populars de Catalunya la figura de la bèstia, a vegades real a vegades fantàstica, hi és ben present. Segurament, algunes de les més famoses són l'àliga de Berga o el drac de Vilafranca del Penedès. Podeu trobar-ne informació en aquestes pàgines web:

https://ca.wikipedia.org/wiki/Bestiari_popular_català

<http://festivitasbestiarum.cat/el-bestiari-festiu/>

Si teniu alumnes aficionats a Harry Potter, feu-los notar que al llarg dels set llibres de la saga escrita per J.K. Rowling hi ha una presència destacada de bèsties, totes amb fortes connexions amb la literatura clàssica. És el cas del basilisc, el drac, el fènix, el gos de tres caps, l'hipogrif, la serp, l'unicorn...

També els podeu recomanar que consultin *El diccionari del mag*, escrit per Allan Zola Kronzek i Elizabeth Kronzek i publicat per Ediciones B l'any 2001.

- 6 Abans d'iniciar-te en la lectura del *Llibre de les bèsties*, llegeix l'apèndix i respon aquestes preguntes sobre el seu autor:**

a) Qui és?

És Ramon Llull i Erill.

b) A quin segle va viure?

XIII.

c) En què es diferencien el Ramon Llull d'abans i el de després d'haver complert trenta anys? Quina experiència va provocar-li un canvi tan profund?

El Ramon Llull d'abans dels trenta anys era un cortesà que tenia una vida benestant treballant de senescal a la cort de Jaume II. Era casat, tenia dos fills i ocupava el lleure fent composicions joglaresques. En canvi, a partir dels trenta anys, es va retirar per fer una vida ermitana, dedicada a l'estudi i la propagació del cristianisme. Sembla que allò que va activar aquesta transformació va ser una profunda crisi vital que ell mateix va descriure com una il·luminació divina.

d) Per què buscava entrevistar-se amb prínceps i papes?

Perquè sabia que, si volia construir una xarxa d'escoles de missioners, necessitava l'autorització i el finançament de les estructures de poder (poder civil o prínceps i reis; poder religiós o papa i prelats).

e) Què és l'Art lul·liana? Quin objectiu tenia?

L'Art lul·liana defineix un sistema que combina les diferents ciències per tal d'arribar a distingir la veritat d'una forma raonada, a fi d'evitar les interpretacions subjectives que durien a la manipulació.

f) Què vol dir que aquesta art és de tradició franciscana?

Vol dir que reivindica la senzillesa i creu en la manifestació de Déu a la natura, de manera que és assequible a tot i a tothom.

g) Creus que Llull era crític amb el poder de l'Església? Per què?

Totalment. Perquè l'estructura de l'Església s'allunya de la idea franciscana i proposa una estructura molt jerarquitzada en què el papa és el referent per a la interpretació del missatge diví. L'Església dominant a la seva època acumulava riqueses i poder, cosa que Llull criticava i contraposava amb la figura de l'ermità, per a ell la forma més clara de perfeccionisme.

h) Quines són les seves obres més importants?

En l'apèndix se'n destaquen tres: el *Llibre de l'orde de cavalleria*, per la influència que va tenir en l'obra *Tirant lo blanc* de Joanot Martorell; el *Llibre de Gentil i els tres savis*, perquè resumeix la idea central de Llull, que és arribar a convèncer pel raonament i la dialèctica, i el *Llibre d'Evast e Blanquerna*, perquè hi proposa l'ermità com a figura excelsa de la humanitat.

7 Respon les preguntes següents:

a) A quina altra obra pertany el *Llibre de les bèsties*?

Pertany al *Llibre de meravelles*, una enciclopèdia de deu volums que recopila tot el saber de l'època de Llull.

b) Com es diu el protagonista?

Fèlix.

c) Quins dos significats té el terme *meravellar-se* en aquesta obra?

D'una banda, admirar i reconèixer la bellesa de l'obra de Déu i, de l'altra, sorprendre's de la incapacitat humana de reconèixer-la i agrair-la. En el cas d'en Fèlix, la sorpresa no es deu tant al fet que no reconegui el que veu com pel fet que s'adona que l'ésser humà veu, però no mira, de manera que no arriba a valorar tot allò que l'envolta.

d) En la introducció, es diu que el *Llibre de les bèsties* té l'objectiu de definir la faceta política en els humans. Què és la política?

Segons el diccionari de l'Institut d'Estudis Catalans, és la «manera de governar, d'entendre la direcció dels afers públics».

8 Entra en la web <http://quisestlullus.narpan.net>, del Centre de Documentació Ramon Llull de la Universitat de Barcelona, i visita el subapartat «Figures complementàries de l'Art», que trobaràs en l'apartat «Repertori d'imatges», una mostra de la complexitat de la ciència i el pensament de l'autor.

Aquest repertori inclou les imatges *Home astrològic*, que mostra com Llull relacionava els signes zodiacals amb les diferents parts del cos, o *Escala de les criatures*, que reproduïx la jerarquia de l'existència segons el filòsof i que, en certa manera, reproduïx en l'estructura del *Llibre de meravelles*.

També és interessant que els alumnes visitin el web <http://enllullat.cat>, que proposa una sèrie de recorreguts didàctics per aprofundir en la figura de Llull, amb activitats interdisciplinàries, àudios, webquestes, etc.

9 Abans de llegir cada capítol del llibre, consulta l'apartat «Introducció» per saber què es tracta en cada un i en quins detalls t'has de fixar.

Procureu que l'alumnat llegeixi el subapartat «Estructura», dins l'apartat «Introducció», que resumeix el contingut de cada capítol, perquè pugui fixar-se en el significat de cada faula i com aquests significats en construeixen un altre de més gran.

DURANT LA LECTURA

PREFACI

1 En la literatura, hi ha un tòpic anomenat LOCUS AMOENUS. Esbrina en què consisteix i digues si Llull l'ha utilitzat en aquesta obra.

El LOCUS AMOENUS és un terme literari que es refereix a un paisatge idealitzat. Llull l'utilitza en el *Llibre de les bèsties*, quan en Fèlix passeja per una vall idíl·lica, plena d'arbres i fonts.

2 En Fèlix s'alegra molt de trobar-se dos homes que pertanyen a l'orde dels Apòstols. Per què? Quines característiques destaca d'aquesta comunitat religiosa?

En Fèlix admira l'orde dels Apòstols perquè representa l'austeritat (van vestits pobrament), la coherència i la fidelitat a la veritat (són transmissors del missatge de Crist tant en les predicacions com en les obres); a més, no tenen por de la mort (saben que la vida terrenal és un pur tràmit), són humils (no presumeixen de les seves fites ni de la seva bondat i són conscients del seu caràcter humà i, per tant, imperfecte), són pelegrins (fan conèixer el seu missatge arreu del món) i confien plenament en Déu i en el seu guiatge.

3 Quina informació important transmeten els dos pelegrins a en Fèlix?

Els pelegrins informen en Fèlix del lloc on les bèsties estan escollint un rei. A partir d'aquest moment, en Fèlix desapareix i el lector es trobarà dins aquest món animal, que és el veritable protagonista del llibre.

L'ELECCIÓ DEL REI

1 Quina problemàtica es planteja a l'hora d'escollir el Lleó com a rei? Queda demostrada més endavant? Quan?

La problemàtica d'escollir el Lleó com a rei és que ha de ser algú que, amb el seu coratge i intel·ligència, protegeixi els seus súbdits. En ser un animal carnívor, el Lleó s'alimenta d'una part dels seus súbdits, de manera que en lloc de protegir-los, se'ls menja.

Això es comprova clarament més endavant, quan veiem que no li ha calgut caçar per menjar-se el pollí i el vedell, simplement perquè com a rei els ha fet acudir a la seva cort i tots dos han obeït, com correspon fer als súbdits.

2 Per quins dos motius el Lleó és escollit finalment rei?

La Guineu dóna aquests dos motius per convèncer la resta d'animals:

– En la primera intervenció, els deixa clar que hi ha una jerarquia entre els éssers vius en què cadascú està al servei de l'altre i en què l'únic que està per damunt de tots és Déu.

– Amb l'exemple de la Catedral, els fa veure que herbívors i carnívors poden posar-se d'acord i escollir una bèstia que és inofensiva per als dos bàndols, però, tanmateix, feble per a un enemic extern o intern, amb la qual cosa no podrà acomplir les seves obligacions com a monarca.

3 En aquest capítol, hi ha una primera crítica cap a l'ésser humà. Quina?

El cavall i el bou han ofert els seus serveis a l'home a canvi de protecció, però l'home els explota i, fins i tot, en el cas del bou, en lloc de protegir-lo, l'ofereix com a vianda al carnisser.

ELS CONSELLERS DEL REI

1 Segons el Lleó, quins són els perills més grans d'un govern que pren males decisions? Què demana per evitar-los?

Els perills més grans d'un mal govern són la fam, les malalties, la mort dels súbdits d'un regnat o la guerra.

Per evitar-los, demana tenir uns bons consellers, que l'ajudin a prendre les millors decisions.

2 A l'hora de triar els consellers, es produeix una nova discussió perquè cada candidat té algun defecte que cal considerar. Destria quin problema té cadascun i indica a quina solució s'arriba.

Entre els primers consellers proposats, l'Ós, el Lleopard i la Pantera poden tenir un conflicte d'interessos amb el rei perquè ells també volen ser monarques. Per tant, en els seus consells hi pot haver trampes per usurpar el lloc del Lleó, tal com assenyala la Guineu.

Els herbívors (representats per l'Elefant, el Senglar, el Boc i el Moltó) i la Guineu es defensen mútuament com a candidats a consellers. Això comporta que si cap d'ells fos escollit, tindria un deute amb la resta pel suport que hauria rebut la seva candidatura. Així doncs, podria passar que el conseller herbívor no guardés els secrets reials perquè tindria un conflicte de fidelitats, tal com assenyala el Lleopard.

Per això, s'arriba a una solució de consens: s'accepta un herbívor en el consell, tal com reclamen la Guineu i els seus, però no serà cap dels qui han intervingut en la discussió per tal d'estar lliure de deutes. Aquesta solució és el Gall.

LA TRAÏCIÓ DE LA GUINEU

1 Què disgusta enormement la guilla? Per què es pot considerar aquest capítol un punt d'inflexió en la història?

La guilla es disgusta enormement perquè ni ella ni cap animal de la seva confiança són escollits ni com a rei ni com a consellers, de manera que no formen part de l'òrgan de poder. Per tant, queda relegada a ser un súbdit més, sense poder intervenir en les decisions que podrien protegir els seus interessos. Conseqüentment, pren una decisió greu: traïr el monarca i eliminar-lo.

És un punt d'inflexió, perquè a partir d'ara les actuacions tindran un pes més important atesa la gravetat de l'objectiu que persegueixen. Ja no serà un debat entre iguals com fins ara, sinó un seguit d'actuacions deshonestes que cerquen l'engany.

2 La Guineu procura convèncer l'Elefant que el rei i el consell seran una font de problemes per als animals herbívors i que ella té la solució per evitar-los. Tanmateix, l'Elefant no acaba de refiar-se de la proposta que li fa la Guineu i, per això, tots dos van intercanviant-se contes per persuadir l'altre. Reescriu aquesta escena en forma de diàleg amb frases entenedores que sintetitzin el que realment s'estan dient.

El diàleg, traient-ne els exemples i deixant l'essència del missatge, podria quedar de la manera següent:

GUINEU: A partir d'ara, ens tocarà el rebre perquè ni el rei ni els consellers no defensaran els nostres interessos.

ELEFANT: Dona, la Serp i el Gall no són carnívors, ells ens representaran...

GUINEU: Creu-t'ho! Ni l'una ni l'altre estan dins el nostre grup, miraran per si mateixos i prou. Pots comptar que ens ajudaran! Ets tu qui ha de ser rei i jo puc ajudar-t'hi.

ELEFANT: Tu tampoc no ets herbívora... t'ho recordo... menges carn com el Lleó... I el que un és per natura sempre acaba dominant les pròpies necessitats! Si ets una rata, vols un rat!

GUINEU: Perdona, Elefant, però sovint som més fidels per llaços d'amistat que no de natura... Un fill i un pare poden estar ben enfrontats!

ELEFANT: Això és cert... Però tu ets capaç de vèncer el Lleó? T'has mirat bé?

GUINEU: L'astúcia pot més que la força.

ELEFANT: No sempre...

GUINEU: Una astúcia ben ordida pot fer tremolar el poder més gran. Si no, mira tota la desgràcia de la humanitat que va ser provocada per una simple serp!

ELEFANT: D'acord, d'acord, Guineu, m'has convençut. Tu em faràs rei i jo et recompensaré la teva fidelitat.

LA GUINEU ESDEVÉ LA PORTERA DEL REI

1 Relaciona el conte que la Guineu explica sobre un ermità i un rei amb el discurs que el Lleó fa als seus súbdits en el capítol 2.

En el conte que explica la Guineu, l'ermità diu al rei, més o menys, que, quan es té poder damunt de tot un poble, les males decisions poden tenir conseqüències molt greus, més i tot que quan la decisió només afecta un mateix (seria el cas d'un ermità solitari). Si ho recordem, en el capítol 2 el rei demana als seus súbdits que li donin bons consellers perquè un monarca ha de prendre decisions, i si aquestes són errònies, poden dur fam, guerres, malaltia i mort. Per això, en aquest exemple l'ermità esdevé conseller del rei i l'ajuda a prendre bones decisions.

Feu que l'alumnat es fixi que un ermità val per tot un grup de consellers, perquè, segons Llull, l'ermitatge era el grau suprem de saviesa (també és així en el *Llibre d'Evast e Blanquerna*). Quan la Guineu diu al Bou que ell és una bèstia semblant a l'ermità, li està fent un enorme compliment per aconseguir la seva col·laboració.

2 Què vol dir la Guineu al Lleó quan explica la història del joglar i el seu tambor?

Clarament li vol dir que les aparences enganyen. Un so molt potent no indica que qui l'emet sigui perillós.

3 La Guineu i la Serp s'expliquen històries per debatre davant del rei si l'astúcia i l'enginy són la clau per vèncer qualsevol dificultat. Què explica cada una? Qui acaba guanyant la discussió?

La Guineu explica la història del corb i la serp per convèncer el Lleó que l'enginy ho pot solucionar tot. La Serp contesta amb la història de l'agró per fer-li veure que l'astúcia es pot girar en contra d'un mateix.

En realitat, el debat no es resol ni cap a un costat ni cap a l'altre. Per guanyar la discussió, la Guineu no fa una nova argumentació o contraargumentació, sinó que invalida la Serp com a contrincant assegurant que tot el que ella digui sempre serà fals (és el que s'anomena una fal·làcia *ad hominem*, en què no es discuteix el missatge, sinó que s'anul·la la validesa del missatge).

4 Què pretén realment la Guineu en introduir el Bou a la cort?

La Guineu pretén posar en contacte la cort de les bèsties amb la cort dels humans; per això, destaca del Bou que coneix l'home perquè ha estat al seu servei.

5 Quina visió dóna el Bou dels humans?

El Bou dóna una visió negativa dels humans (recordem-ne l'experiència: l'explotació al camp i el perill de l'escorxadador). Tanmateix, cal fixar-se que el conte que explica descriu com de pervers és l'home desagraït vers el seu salvador; ara

bé, hi ha dos humans que tenen bon judici: l'ermità i el rei, dos estaments que en el conte queden salvats de la perversa condició humana.

6 Què proposa la Guineu i amb quina excusa?

La Guineu proposa enviar dos regals valuosos a la cort dels humans per tal de tenir-los contents perquè assenyala l'avarícia com el seu més gran defecte.

7 Quin èxit aconsegueix la Guineu en aquest capítol?

La Guineu aconsegueix desballestar el sòlid consell del rei perquè li treu dos dels seus consellers, el Lleopard i la Pantera, que són animals braus i coratjosos. A més, també es treu de sobre el cambrer i el porter, dos càrrecs de màxima confiança. Per substituir-los, s'ofereix ella mateixa, i també ofereix el Bou, de manera que aconsegueix entrar, ara ja sí, dins la cort i l'òrgan de poder.

ELS MISSATGERS DEL LLEÓ AL REGNE DELS HOMES

1 Per què el Lleopard explica als altres la història de la cortesana i la dona de l'hostaler? Què pretén retratar?

Els animals reben molt malament que el primer que es vegi en entrar en una ciutat sigui la degradació dels seus habitants, ja que dóna una mala imatge als visitants. L'exemple del Lleopard descriu fins on pot arribar la degradació de les persones: en la història protagonitzada per l'hostaler, la dona i la cortesana, la lògica hauria estat que l'hostaler fes que la seva muller s'adonés que es comportava de manera deshonest i no coherent amb el seu estatus; en canvi, no se'n surt perquè la muller no solament no abandona la seva manera d'actuar, sinó que encara amenaça el seu marit per tal que s'aparti de la competència que manté amb la cortesana.

Així doncs, el Lleopard pretén retratar com els humans poden apartar-se del camí dels valors ètics i arribar a l'absurd.

2 La primera presentació del rei d'aquesta ciutat és negativa. Com la presenta Llull? Què aconsella per donar validesa a una opinió?

A part que el primer que veuen en arribar a la ciutat és la degradació, cosa que indica que el rei no es preocupa de la seva gent, el lector rep una descripció negativa a partir de l'expressió «es creia de gran llinatge, es feia l'interessant i retardava les visites com si fos un home car de veure», que mostren que era un home superb. A més, l'home que surt de la cort rondinant informa que ha hagut de subornar els porters per ser rebut, els consellers per aconseguir la seva petició i que els càrrecs importants sensibles com jutges, procuradors o alcaldes estan corromputs. No ho diu directament, sinó a través de la lloança a Déu que fa tot el contrari del rei humà.

Llull es preocupa, a més, de validar l'opinió d'aquest home que es lamenta del maltractament rebut amb la història que la Pantera explica al Lleopard sobre el rei que volia casar la seva filla amb un altre monarca, perquè s'hi s'explica que no solament cal escoltar els comentaris, sinó sobretot qui els diu. L'honradesa o

falsedat de l'emissor donarà o no validesa al seu discurs. Si els corruptes (en l'exemple, els joglars) parlen bé de la persona que tothom critica, vol dir que la crítica té raó de ser.

3 Quina gran contradicció detecten en el rei durant el banquet?

La gran contradicció o manca de coherència que detecten en el rei és que castiga en els altres el que ell mateix fa, és a dir, que és injust i blasfem ja que està convençut que Déu el perdonarà quan li arribi el judici, sense tenir en compte que Déu només perdona si la mala actuació ha estat inconscient i si hi ha un veritable penediment.

Aprofiteu perquè l'alumnat es fixi que aquesta manera de fer està totalment en desacord amb allò que en Fèlix (o sigui Llull) admirava de l'orde dels Apòstols en el prefaci: la coherència entre les paraules i les obres.

4 Quin altre problema expressa el plor de l'hostaler?

El plor de l'hostaler expressa el fet que el rei gestiona malament les finances. Organitza grans aplecs per atraure negocis a la ciutat i, per fer-los, ofega els seus súbdits amb impostos; el problema és que, finalment, aquests aplecs no porten cap benefici i, per tant, l'única cosa que provoquen és el malestar profund dels ciutadans, que veuen com el monarca malgasta els seus impostos i cada cop hi ha més pobresa.

5 Han tret, els missatgers del Lleó, cap benefici per al seu poble? Justifica la resposta.

Cap ni un. D'una banda, el rei ha menyspreat els regals perquè els ha donat als servents que tenia a prop i, de l'altra, no ofereix cap proposta de col·laboració als missatgers, sinó que els demana dos nous regals, un ós i un llop, per distreure's.

6 Al final d'aquest capítol, es pot comparar el rei Lleó amb el rei humà? Per què?

Clarament sí, perquè el rei Lleó, igual que el rei humà, s'ha deixat endur pels seus desigs i capricis gràcies als seus consellers, que han estat deshonestos. En el cas del regne dels animals, el rei Lleó ha abusat del seu poder i ha atemptat contra la muller d'un dels seus animals de confiança i li ha provocat un greuge terrible.

LA BATALLA DEL LLEOPARD I LA PANTERA

1 Per què es pot afirmar que el rei Lleó actua com un mal rei i com un covard?

Perquè cada vegada té menys capacitat de governar i deixa fer tot el que la Guineu li va indicant, de manera que aquesta té cada cop més poder, fins al punt que ha esdevingut la seva consellera principal (la seva mà dreta) —i n'acabarà sent l'única— i té dominats els pocs servents que resten al costat del rei. D'altra banda, el monarca actua com un covard quan no respon directament al desafiament del Lleopard, sinó que el trasllada al seu poble.

2 Per què la Pantera accepta barallar-se amb el Lleopard? Quina reflexió vol transmetre Llull amb aquesta decisió?

La Pantera accepta barallar-se amb el Lleopard en nom del seu rei tot i saber que el monarca no té raó, però està rancuniós pel tracte de favor que el Lleopard ha rebut a la cort del rei humà.

Amb aquesta decisió, Llull recorda als monarques i governants com n'és d'important que siguin justos en els seus actes perquè els seus súbdits visquin en pau.

3 En aquest capítol, la Guineu aconsegueix una victòria absoluta. Per què?

Perquè assoleix tot el poder de la cort: elimina el Bou, que destapa que és corrupta (recordeu tot el que va maquinari en el capítol V); desafia el poder de la Serp, que ja l'acusa de tots els mals que estan patint al regne dels animals, i l'envia com a missatgera al regne dels humans amb l'Ós i el Llop, i elimina el Gall, que ha volgut avisar el monarca que un consell d'una sola veu no és vàlid i que fins i tot li vol fer veure que està actuant sense cap bri d'intel·ligència dominat totalment per la guilla. En definitiva, la Guineu obté tot el poder perquè té el rei Lleó subjugat i el Paó i el Conill com a servents atemorits.

4 Ara que ja ha aconseguit tot el que volia, la Guineu recorda un deute que pot posar en perill el seu benestar. De quin deute es tracta?

La Guineu va prometre a l'Elefant que mataria el Lleó perquè ell fos rei.

5 La Guineu és un personatge molt manipulador. Dibuixa com te la imagines, però procura que la seva expressió reflecteixi aquest aspecte del seu caràcter.

Resposta oberta.

LA MORT DE LA GUINEU

1 Per què l'Elefant traeix el pacte que havia fet amb la Guineu?

L'Elefant ja no estava gaire convençut del pacte que havia fet amb la Guineu; ara, a més, s'adona que la Guineu traeix tothom —amics i enemics—, de manera que cap pacte amb ella no és segur. Això el decideix a destapar tota la trama. Per fer-ho, aplica l'enginy a l'estil de la Guineu, per tal que el Lleó la pugui descobrir tot sol i la pugui castigar directament, tal com correspon al seu càrrec.

2 Els testimonis del Paó i el Conill són clau en el desenllaç. Quina por ha vençut, la que senten cap a la Guineu o la que senten cap al Lleó? Per què?

El Paó i el Conill estan atemorits davant l'enginy de la Guineu, que els pot portar desgràcies, però finalment confessen atemorits per la força bruta del Lleó, que els la recorda amb un rugit. Així es confirma el que es deia en el primer capítol: l'animal que sigui rei ha de ser prou fort per imposar-se als amics i als enemics.

3 Quina és la lliçó final del llibre?

El final del llibre té un missatge circular: com en l'inici, recorda que el monarca ha de ser valent, coratjós i defensar els seus súbdits amb bon criteri, que ha d'atènyer mitjançant la tria de bons consellers.

DESPRÉS DE LA LECTURA: MÉS PREGUNTES GENERALS

- 1 Com *Les mil i una nits*, el *Llibre de les bèsties* és un narració que inclou nombrosos contes. Compta quants n'hi ha i compara l'estructura dels dos llibres.**

El llibre de Ramon Llull conté una vintena de contes. Els dos llibres tenen una estructura marc que abraça tot un seguit d'altres relats breus. Tanmateix, en el cas de *Les mil i una nits* l'estructura marc (la història del soldà i Xahrazad) és més present que no pas en *Fèlix*, ja que en el cas de Llull aquest no intervé en tot el llibre, sinó a l'inici i al final, per recordar-nos que ha estat espectador de tot el que s'ha esdevingut al món de les bèsties.

- 2 Una altra de les fonts que Ramon Llull va tenir present a l'hora de redactar el *Llibre de les bèsties* va ser el *Roman de Renart*. Busca'n informació i escriu què té en comú amb l'obra de Llull.**

El *Roman de Renart* pertany a la tradició literària francesa, i, com en l'obra de Llull, la guineu és un personatge protagonista, molt llest i que fa servir l'enginy davant de qualsevol contrincant o dificultat. Es tracta d'un aplec de contes en vers molt popular en tota la tradició literària medieval, fins al punt que va provocar modificacions en el lèxic. Així, a partir d'aquesta obra el nom propi *Renart* va acabar substituint el nom comú original francès per designar la guineu, *goupil*, fins al punt que, actualment, a la guineu se l'anomena *renard* en francès.

- 3 La font més important en què es va inspirar Llull per a bona part dels contes va ser l'obra *Calila e Dimna*, de la tradició àrab. A la vegada, aquesta obra recollia alguns contes d'un llibre escrit en sànscrit anomenat *Panchatantra*.**

Entra en la pàgina web que t'indiquem més avall i llegeix aquests contes de *Calila e Dimna* traduïts al castellà antic: «La vulpeja y el tambor», «La garra, las truchas y el cangrejo» i «La rata cambiada en niña». Fixa't en les similituds que hi ha entre aquests contes i alguns del *Llibre de les bèsties*:

<http://www.ciudadseva.com/textos/cuentos/otras/calila/calila-i.htm>

Us proposem que llegiu junts els contes «La vulpeja y el tambor», «La garra, las truchas y el cangrejo» i «La rata cambiada en niña». El primer i el segon els trobareu en el capítol «La Guineu esdevé portera del rei» del *Llibre de les bèsties* i el tercer, en el capítol «La traïció de la Guineu».

- 4 Respon aquestes preguntes:**

a) Quin concepte té, Ramon Llull, dels governants?

Llull té molt mal concepte dels governants: si bé el Lleó comença amb bones intencions i maneres, de seguida es deixa dur per les astúcies de la Guineu, fins al punt que arriba a faltar al seu deure com a sobirà; a més, és incapaç d'adonar-se'n i de reaccionar fins que l'Elefant fa que s'adoni de la situació i l'obliga a arreglar la desfeta que ha provocat la rabosa.

b) Creus que la gent d'avui dia té més bon concepte dels representants del poder? N'has sentit cap crítica? S'assemblen les crítiques del segle XIII a les del segle XXI?

L'alumnat probablement ha sentit crítiques sobre els polítics. Si les comparen, poden arribar a la conclusió que els defectes que Llull assenyalava al segle XIII segueixen vigents al segle XXI: manipulació i corrupció, cerca de la satisfacció personal en la gestió de béns públics més que no pas interès pel bé comú, etc. Un bon exercici pot ser veure un capítol del *Polònia* de TV3 i comparar aquesta forma de ressaltar els defectes dels polítics amb la de Llull.

- 5 En el capítol 5, Llull destaca com d'important és la imatge que una ciutat dona quan acull un visitant estranger. Observa els accessos a la teva població i valora les primeres imatges que en reben els visitants.**

Resposta oberta. A tall d'exemple, es pot arribar a Barcelona per mar, al port de Barcelona, que connecta amb la Rambla. En aquest cas, el viatger arriba de seguida a la part més turística de Barcelona. L'arribada per aire es fa des de l'aeroport del Prat i l'entrada per l'autovia que condueix a la plaça d'Espanya, un punt neuràlgic durant els Jocs Olímpics del 1992. Finalment, l'entrada per carretera pot ser per la Diagonal o per la Meridiana. La imatge que uns ulls forans veuen en entrar a la ciutat els pot fer reflexionar sobre els contrastos entre el disseny, la història de la ciutat i la degradació que s'hi pot apreciar. Es deia que Barcelona volia tenir sempre un miró d'acollida: el mural de l'aeroport per a aquells que arribaven per aire; el mosaic del Pla de l'Os a la Rambla per a aquells que arribaven per mar, i l'escultura *Dona i ocell* al Parc de Joan Miró, per a aquells que arribaven per carretera. Podeu complementar la informació si consulteu aquesta pàgina web: <http://www.elperiodico.cat/ca/noticias/oci-i-cultura/els-homenatges-miro-barcelona-3268408>.

- 6 Per grups, il·lustreu el conte que us hagi agradat més i, després, feu una exposició per a la resta d'alumnes del centre.**

Resposta oberta.

- 7 Per grups, trieu un dels contes del *Llibres de les bèsties* i representeu-lo.**

Resposta oberta.

- 8 Mira l'adaptació cinematogràfica en dibuixos animats del llibre *Rebel·lió a la granja*, de Georges Orwell, una novel·la al·legòrica protagonitzada per animals i una gran crítica política que podeu veure en aquesta pàgina web:**

<https://www.youtube.com/watch?v=zi-knIfZgHs>

Després, feu un debat i compareu aquesta obra i la de Llull.

Us recomanem que treballeu aquest clàssic de la literatura universal, en què Orwell va fer una crítica ferotge als sistemes totalitaris. La rebel·lió que els animals de la granja engeguen per alliberar-se del jou dels humans esdevé finalment un sistema dictatorial en què els únics beneficiaris són els porcs, que arriben a un nivell de corrupció brutal. Sembla que el referent d'Orwell cal buscar-lo en el règim de Stalin, a l'antiga Unió Soviètica, tot i que els vicis fruit de la traïció i la corrupció que descriu són prou universals.

- 9 Per grups, prepareu un debat a l'aula sobre un tema que us motivi. Trieu el tema i dividiu-vos entre els qui estiguin a favor i els qui no hi estiguin. Prepareu els**

arguments durant una setmana i defenseu la vostra opció mitjançant faules que conegueu o contes que inventeu per a l'ocasió. El dia del debat, rebateu l'opinió dels vostres companys i companyes amb l'ajut d'aquests relats. En trobareu exemples en aquestes pàgines web:

<http://www.xtec.cat/~averges3/segon/segon.htm>

<http://ca.tales.land/view.php>

Resposta oberta.